

Forholdstalsgrundsætningens Anvendelse ved Præmieuddelinger o. lign.

Overalt, hvor det gælder at fordele saa retfærdigt som muligt, og overalt, hvor den fordelende Retfærdighed udøves af flere Personer i Forening efter disses bedste fri Skøn, — der maa ogsaa Forholdstalsgrundsætningen kunne komme til Nytte, saaledes at baade Retfærdighedens Krav og Dommernes Frihed fyldestgøres bedre end ved de hidtil brugte Fremgangsmaader.

Saaledes vil de Præmier og Belønninger, som uddeles ved Udstillinger, Dyrskuer og lignende Løjligheder faa højere Værd og sandere Betydning. Og lærer man efterhaanden at indføre en mer ensartet Værdimaaling af udstillede Genstande, vil selve Udstillingerne blive til større Nytte for det frembringende og forbrugende Samfund, idet Statistiken faar bedre Midler i Hænde til at kunne sammenligne eller maale Fremskridtet fra den ene Udstilling til den anden. Men dette kan kun antydes, ikke nærmere udvikles her.

Det gælder her alene at anvende paa et nyt Omraade de bedste hidtil kendte Fremgangsmaader ved Udvælgelsen af Repræsentanter. Forholdstalsvalgmaaden har — saa vidt vides — hidtil kun været brugt ved Valget af de Personer, som paa den fuldkomneste Maade skulde repræsentere Vælgerne, saaledes at disses forskellige Meninger i de

Forholdstalsgrundsætningens Anvendelse ved Præmieuddelinger o. lign.

Overalt, hvor det gælder at fordele saa retfærdigt som muligt, og overalt, hvor den fordelende Retfærdighed udøves af flere Personer i Forening efter disses bedste fri Skøn, — der maa ogsaa Forholdstalsgrundsætningen kunne komme til Nytte, saaledes at baade Retfærdighedens Krav og Dommernes Frihed fyldestgøres bedre end ved de hidtil brugte Fremgangsmaader.

Saaledes vil de Præmier og Belønninger, som uddeles ved Udstillinger, Dyrskuer og lignende Løjligheder faa højere Værd og sandere Betydning. Og lærer man efterhaanden at indføre en mer ensartet Værdimaaling af udstillede Genstande, vil selve Udstillingerne blive til større Nytte for det frembringende og forbrugende Samfund, idet Statistiken faar bedre Midler i Hænde til at kunne sammenligne eller maale Fremskridtet fra den ene Udstilling til den anden. Men dette kan kun antydes, ikke nærmere udvikles her.

Det gælder her alene at anvende paa et nyt Omraade de bedste hidtil kendte Fremgangsmaader ved Udvælgelsen af Repræsentanter. Forholdstalsvalgmaaden har — saa vidt vides — hidtil kun været brugt ved Valget af de Personer, som paa den fuldkomneste Maade skulde repræsentere Vælgerne, saaledes at disses forskellige Meninger i de

rette indbyrdes Forhold blev udtrykte i den repræsenterende Forsamling. Men her gælder det egentlig ikke Valget af Personer, men af Ting, som er udstillede, stillede til Skue, og som nu skal »præmieres« paa en saadan Maade, at Almenheden faar den bedst mulige Vejledning til Bedømmelsen af, hvad der maa anses for særdeles fortrinligt. At man nævner Udstilleren eller Frembringeren af Tingen, altsaa dog Personen, forandrer ikke Sagen.

Dommen om udstillede Tings Fortrinlighed kan ikke være hos alle og enhver. Den almindelige Valgret spiller ingen Rolle ved slige Lejligheder. Det er den aldeles særlige Sagkundskab paa et meget indskrænket Omraade, som Dommen maa voldgives. Derfor dannes Bedømmelsesudvalg for de forskellige Fag eller endog for Grene af et Fag. At disse Udvalg sammensættes saa samvittighedsfuldt som muligt, er naturligvis af største Vigtighed. Allerede paa dette Trin kunde Reglerne for Forholdstalsvalg komme til Nytte. Men dette bliver et Spørgsmaal for sig. Her forudsættes Dommerudvalgene allerede sammensatte. Det er Dommerne, som i dette Tilfælde svarer til Vælgerne ved et almindeligt Repræsentantvalg.*)

Lad os antage, at der paa en Verdensudstilling findes et Dommerudvalg paa 5 Medlemmer for et bestemt, nøje afgrænset Fag, idet der ved Fag forstaas et vist Slags udstillede Genstande! Faget underafdeles naturlig i f. Ex. tre Grupper, der for Kortheds Skyld betegnes med A, B og C. Dersom Verdensudstillingen uddeler tre Præmier og et Hædersdiplom i hele Faget, vil i det højeste fire Udstillere i dette kunne gøre sig Haab om at belønnes; men det er muligt, at der i en eller flere af Grupperne ikke findes Udstillere, som overhoved kan anses værdige til at belønnes. Om saadanne findes, og da hvor mange der i det højeste kan blive Tale om, — maa først og fremmest

*) Se — til nærmere Forstaaelse af det Følgende — mit den 25. Januar 1886 i Folketinget indbragte Lovforslag om ny almindelige Regler for Forholdstalsvalg.

afgøres af Dommerne, og det for hver enkelt Gruppes Vedkommende. Det er denne Virksomhed, som svarer til Opstillingen af Kandidatlistor ved et Repræsentantvalg. Ogsaa paa dette Trin kunde Reglerne for Forholdstalsvalg komme til Nytte; men dette bliver ligeledes en Sag for sig, hvortil ikke her kan tages Hensyn. Vi forudsætter derfor, at Dommerne er blevne enige om at indrømme hverandre, at der i alle tre Grupper findes enkelte Udstillere, som der overhoved kan være Tale om at belønne for, hvad de har udstillet. I Gruppen A findes saaledes 3 Udstillere, som mindst en af de fem Dommere vil have belønnet; i Gruppen B 2 og i C ligeledes 2, som er foreslaaede af en eller flere Dommere. De opstillede »Kandidatlistor« bliver da:

A.	B.	C.
1. —	1. —	1. —
2. —	2. —	2. —
3. —		

Kun paa de foreslaaede 7 Udstilleres Navne, som skrives paa ovenstaaende 3 Lister, er det tilladt at stemme. Kun 4 af disse 7 kan opnaa Belønning. Afstemningen skal afgøre, hvilke 4 det bliver, og den Orden, hvori de vælges, skal bestemme, hvilken Belønning hver især af disse 4 skal have.

Da 4 Belønninger — 3 Præmier og et Hædersdiplom — skal uddeles, kan hver af de fem Dommere raade over 4 Stemmer. Dersom nogen Dommer anser kun en eneste af de syv Udstillere værdig til Belønning, har han Lov til at give alle sine 4 Stemmer til denne ene. Anser han kun to Udstillere for værdige, kan han enten fordele sine 4 Stemmer med 2 til hver, dersom han finder dem lige værdige, eller med 3 til den ene og 1 til den anden, dersom han finder hin tre Gange saa værdig som denne. Anser han kun tre Udstillere værdige, men den ene dobbelt saa værdig som hver af de andre, kan han give den første 2 og de andre hver 1 af sine 4 Stemmer. Saaledes bliver det enhver af Dommerne muligt — ligesom ved Karakter-

givning gennem »Points« — at udtrykke, i hvilken Grad han anser de foreslaaede værdige til at komme i Betragtning ved Præmiendelingen. Kun over 4 Stemmer maa han imidlertid raade. Har han bortgivet flere, stryges disse ved Optællingen. Men paa den anden Side skal alle Dommerne ogsaa stilles lige ved Stemmegivningen i den Henseende, at dersom nogen har afgivet færre Stemmer, gentages under Optællingen den eller de afgivne saa ofte, indtil Tallet 4 naas. Dersom saaledes f. Ex. en Stemmeseddel kun indeholder Navnet paa A 2 (o: den 2den til Belønning foreslaaede Udstiller af Gruppen A), regnes dette for at være skrevet 4 Gange; eller: indeholder Stemmesedlen: C 2, A 3 og B 2, men intet 4de Navn, sættes C 2 paa dettes Plads, fordi Dommeren maa antages at foretrække C 2, hvem han har givet sin 1ste Stemme (C 2 faar altsaa 2 af hans Stemmer).

Naar Optællingen af Stemmesedlerne har fundet Sted, skrives til højre for hver af de foreslaaede Udstilleres Navne det Stemmetal, han har opnaaet, f. Ex.:

A.	B.	C.
1. 6	1. 3	1. 2
2. 4	2. 2	2. 1
3. 2	1 alt 5	1 alt 3
I alt 12		

Havde nogen, som stod lavere paa en Liste, faaet flere Stemmer end nogen ovenfor, vilde Omordning efter Stemmetallene have fundet Sted.

Det viser sig, at de $5 \times 4 = 20$ afgivne Stemmer har fordelt sig paa Grupperne A, B og C henholdsvis saaledes: 12, 5 og 3. I samme Forhold skal altsaa de fire Belønninger fordeles paa Grupperne.

Belønningerne betegnes saaledes: I = 1ste Præmie, II = 2den Præmie, III = 3dje Præmie og IV = Hædersdiplom.

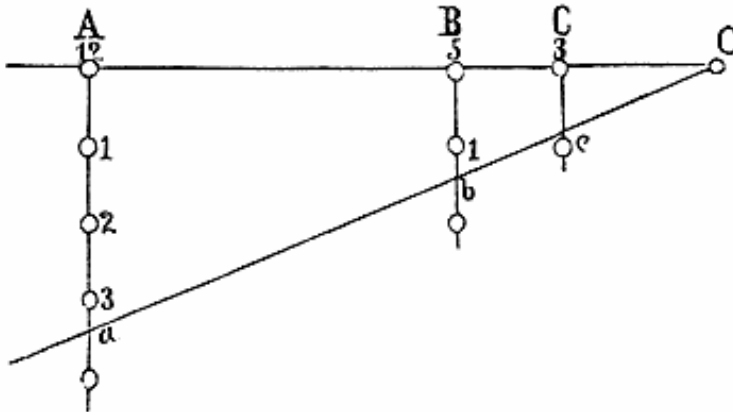
Fordelingen foregaar formaalstjenligst paa følgende Maade (den af Belgieren, Dr. jur. V. D'Hondt opfundne):

Deles	A	B	C		A	B	C	De præmiebelønnede Udstilleres Orden:
med 1	12	5	3	I.	12			I. A 1.
— 2	6	2½	1½	II.	6			II. A 2.
— 3	4			III.		5		III. B 1.
				IV.	4			IV. A 3.
					3	1	0	

I Tabellen til venstre deles de paa Gruppelisterne faldne Stemmeantal med 1, 2 osv., indtil der for hver Liste er frembragt saa mange Kvotienter, som den i det højeste kan vente Belønninger ved Fordelingen.

I Tabellen til højre ordnes Kvotienterne efter deres Størrelse. Den største (12) giver Listen, den tilhører, (A) Ret til 1ste Præmie (I); den næststørste (6), som er større end Stemmeantallet paa B (5), giver ligeledes A den 2den Præmie (II); derimod faar B 3dje Præmie (III). Derefter følger »Hædersdiplomet« (IV) til A, medens C ingen Belønning faar. De Belønninger, som saaledes tilfalder Grupperne, gives naturligvis til Udstillerne i disse i den Orden, de har faaet i Følge de opnaaede Stemmatal. De præmiebelønnede Udstillere betegnes ovenfor alene ved Gruppebogstav og Ordrestallet efter Afstemningen: A 1, A 2, B 1 og A 3.

Aldeles samme Udfald vilde man opnaa ved at bruge den grafiske Fremgangsmaade ved Fordelingen. Til at udføre denne let, hurtig og sikkert kan benyttes et Apparat omtrent i Form af en almindelig sort Skoletavle med hverandre skærende lod- og vandrette Linjer og med samme Afstand indbyrdes mellem to og to (man har jo Tavler med Nodestreger). En Lineal maa kunne fastgøres i et Skæringspunkt i Tavlens øverste Hjørne til højre, saa at Linealens nederste Rand vedbliver at skære dette, naar den omdrejes. Man kan ogsaa konstruere et vandret — paa et Bord liggende — Apparat. Konstruktionen er i begge Tilfælde den samme. Apparatets Brug tydeliggøres ved følgende Tegning. Paa denne Figur

er Punkterne A, B og C henholdsvis i Afstandene 12, 5 og 3 fra det faste Punkt O. Paa de lodrette Linier Aa, Bb og Cc er afsat saa mange lige store Stykker, som der højest kan ventes Belønninger til Grupperne A, B og C.*) Paa Grund af Læren om ligedannede Trekanter har man: $OA:Aa = OB:Bb = OC:Cc$.

Drejes nu en Linial fra Stillingen OA omkring det faste Punkt O, vil dens Kant først naa Punkt A 1, dernæst A 2, saa B 1 og endelig A 3. Det vil sige: den Udstiller af Gruppen A, som har faaet det højeste Stemmetal, skal have 1ste Præmie; 2den Præmie tilkommer A 2, den 3dje B 1, og Hædersdiplomet A 3. Belønningerne uddeles altsaa til de samme Udstillere og i aldeles den samme Orden, naar den grafiske Fordelingsmaade bruges.

Aritmetiken og Geometrien samstemmer. Det er den matematiske Retfærdighed, der er tilvejebragt med Hensyn til Fordelingen af Belønningerne. Dommernes Retfærdighed ved selve Bedømmelsen forudsættes. Deres Frihed og Selvstændighed sikres ved Afstemningsmaaden.

Fredrik Bajer.

*) Ved at lægge et Stykke Silkepapir over et Stykke Millimeterpapir udfører man Konstruktionen meget let, sikkert og hurtigt. Man gennemprikker kun med en Naal.